УДК 330.522.4

УЖВА А. М.
к. е. н., доцент
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського
kot28125@mksat.net

ГАСЯК Т. Ю.
магістр
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського
elik-tanya@mail.ru

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

В статті розглянуто організацію ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів із застосуванням комп'ютерних технологій з метою прискорення опрацювання даних первинних документів та зниження числа бухгалтерських помилок. Визначено переваги та недоліки автоматизації. Розглянуто також основні задачі та етапи ведення обліку виробничих запасів. Наведені приклади комп'ютерних програм, які застосовуються для обліку на підприємстві. Визначено систему методів і способів пошуку, збору, накопичення, зберігання і обробки інформації щодо обліку виробничих запасів. Запропоновано звернути увагу на особливості автоматизації обліку виробничих запасів на підприємствах хлібопекарського та молокопереробного напрямку промисловості.

Ключові слова: виробничі запаси, облік, автоматизація, проблеми ведення обліку виробничих запасів, автоматизовані робочі місця (АРМ), комп'ютерні програми.

УЖВА А. Н.
к. э. н., доцент
Николаевский национальный университет имени В. О. Сухомлинского
kot28125@mksat.net

ГАСЯК Т. Ю.
магистр
Николаевский национальный университет имени В. О. Сухомлинского
elik-tanya@mail.ru

ОРГАНИЗАЦИЯ И ВЕДЕНИЕ УЧЕТА ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАПАСОВ В ИНФОРМАЦИОННОЙ СРЕДЕ

В статье рассмотрена организация ведения бухгалтерского учета производственных запасов с применением компьютерных технологий для ускорения обработки данных первичных документов и снижения числа бухгалтерских ошибок. Определены преимущества и недостатки автоматизации. Рассмотрены также основные задачи и этапы ведения учета производственных запасов. Приведены примеры компьютерных программ, которые применяются для учета. Определена система методов и способов поиска, сбора, накопления, хранения и обработки информации по учету производственных запасов. Предложено обратить внимание на особенности автоматизации учета производственных запасов на предприятиях хлебопекарной и молокоперерабатывающей промышленности.

Ключевые слова: производственные запасы, учет, автоматизация, проблемы ведения учета производственных запасов, автоматизированные рабочие места (АРМ), компьютерные программы.

UZHVA A. M.
candidate of economical sciences, associate professor
Mykolaiv V. O. Sukhomlynsky National University
kot28125@mksat.net

GASYAK T. Y.
master
Mykolaiv V. O. Sukhomlinsky National University
elik-tanya@mail.ru

ORGANIZATION AND ACCOUNTING OF INVENTORY IN INFORMATION ENVIRONMENT

The article deals with the organization of accounting of inventory using computer technology to accelerate the processing of primary documents and reducing the number of accounting errors. Advantages and disadvantages of automation. Considered as key objectives and stages of inventory accounting. The examples of computer programs used to account for the company. Determined system of methods and tools to search, collect, collection, storage and processing of information on accounting for inventory. A note features automation of inventory at the enterprises of the baking and dairy industries towards.

Keywords: inventory, accounting inventory, automated inventory accounting, record keeping problems of inventory, workstations (WS), a computer program.

Постановка проблеми. Проблеми обліку виробничих запасів в сучасних умовах набувають особливої актуальності в зв'язку з потребою швидкої і достовірної інформації. Процес відображення їх в обліку, який складався роками, не задовольняє інформацією управлінський персонал. Тому станом на сьогоднішній день важливим є вирішення питання пристосування сучасної системи обліку виробничих запасів на підприємствах до вимог оптимізації оперативності та достовірності надання інформації для потреб менеджменту з метою раціоналізації управління такими активами та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням теоретичної розробки проблем організації та методики бухгалтерського обліку виробничих запасів, а також їх вирішення присвячена велика кількість праць учених-економістів та дослідників в галузі обліку, таких як Афанас'єва І.І., Бутинець Ф.Ф., Глібка О.В., Голов С.Ф., Дарманська Г.О., Демяненко М.Я., Карабаза І.А., Кірейцев Г.Г., Костирко І.Г., Малюга Н.М., Михалевич С.Г., Мурашко О.В., Новодворська В.В., Приймачок О.М., Пушкар М.С., Рибалко О.М., Сайко О.В., Сікора І.А., Соколов Я.В., Сопко В.В., Хом'як Р. Л. та ін. Багатьох з вищезазначених науковців цікавлять питання розвитку та удосконалення обліку та контролю виробничих запасів. Нагальною є вирішення проблеми підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємства. Одним з головних напрямів вирішення даних проблемних питань є запровадження на підприємстві інформаційних технологій обробки економічної інформації [1].

Метою дослідження є вирішення проблем організації та ведення обліку виробничих запасів на підприємстві в умовах застосування комп'ютерної техніки для обробки інформації.

Викладення основного матеріалу дослідження. Раціональне управління виробничими запасами потребує своєчасного оперативного обліку за їх надходженням і використанням, а це не можливо без застосування в обліку комп'ютерних технологій. Дані проблеми, значною мірою, допомагають вирішити інформаційні технології (система методів і способів пошуку, збору, накопичення, зберігання і обробки інформації на основі застосування обчислювальної техніки) [5, с. 504].

Використання обчислювальної (комп'ютерної) техніки та створення на цій основі автоматизованих робочих місць (АРМ) складських працівників та працівників обліку забезпечить [5, с. 504]:

– зменшення обсягу робіт з одноманітними операціями;

– прискорення опрацювання даних первинних документів;

– автоматизацію формування звітних форм;

– деталізацію аналітичного рівня обліку запасів;

– відмову від користування типографськими бланками первинних документів і звітності і т.д.

Необхідно враховувати, що впровадження бухгалтерської програми буде вважатись удосконаленням обліку лише тоді, коли в результаті такого впровадження підвищиться ефективність і поліпшиться якість ведення бухгалтерського обліку на підприємстві [6, с. 12].

Застосування комп'ютерних технологій в бухгалтерському обліку значно підвищує продуктивність праці бухгалтерів і суттєво покращує його організацію на підприємстві, а також вносить позитивні зміни до технології роботи бухгалтерії. Так, один виконавець поєднує функції декількох суміжних ділянок обліку, наприклад, касир не тільки виписує

прибуткові та видаткові касові ордери, але й розносить їх суми по облікових регістрах [4, с. 28].

При машинній обробці інформації обліку виробничих запасів задачі доцільно згрупувати наступним чином:

1) облік та контроль за надходженням запасів на склади підприємства;

2) облік і контроль наявності та руху запасів на складах і в експлуатації;

3) облік та контроль вибуття запасів зі складів підприємства на сторону;

4) облік переоцінки виробничих запасів;

5) відображення операцій із виробничими запасами в облікових реєстрах.

Після придбання, відповідно до виписаних документів, виробничі запаси надходять на склад підприємства або матеріально-відповідальній особі. Інформаційна база на цьому рівні — це складська картотека, в якій відображається рух і залишки на конкретну дату або за конкретний період часу.

Спільна інформаційна база дає можливість спільно використовувати таку нормативно-довідкову інформацію, як довідники: зовнішніх організацій структурних підрозділів, статей обліку, допустимої кореспонденції рахунків, номенклатури-цінника виробничих запасів; типових господарських операцій тощо [7].

Автоматизоване оброблення даних з обліку виробничих запасів на практиці забезпечується різними способами:

– розроблення спеціальної форми на замовлення управлінської інформаційної системи підприємства (у тому числі й інформаційної системи обліку);

– придбання універсального програмного комплексу (або окремого його модуля) на ринку програмного забезпечення;

– автоматизація облікового процесу силами фахівців підрозділу з автоматизованого оброблення даних підприємства;

– використання табличних процесорів обліковими працівниками для забезпечення автоматизованого розв’язання окремих задач конкретної ділянки

обліку [4, с. 27].

При застосуванні комп’ютерних програм вдосконалення обліку може виражатися в:

– упорядкуванні бухгалтерського обліку;

– збільшенні кількості інформації, одержуваної з бухгалтерського обліку;

– зниженні числа бухгалтерських помилок;

– підвищенні оперативності бухгалтерського обліку;

– підвищенні економічності бухгалтерського обліку;

– інших чинниках, що залежать від специфіки кожного конкретного підприємства.

Усе це потребує попередньої класифікації загальної сукупності об’єктів, які обліковуються, котрі необхідно закласти в базу даних бухгалтерської програми.

Облік матеріалів у бухгалтерії ведеться в кількісному та вартісному вираженні, у розрізі матеріально-відповідальних осіб, балансових рахунків, субрахунків та облікових груп на основі даних первинних документів зі складів та підрозділів підприємства. Для забезпечення обліку виробничих запасів можуть використовуватися окремі програмні модулі, що обслуговують їх облік у місцях зберігання та в бухгалтерії, або створюватись різні рівні робочих місць автоматизованої ділянки обліку виробничих запасів [7].

Слід підкреслити, що типові автоматизовані бухгалтерські програми, (наприклад “1С: Бухгалтерія”, “Дебет +”, “Парус”, “Best” та ін.) не можуть повністю врахувати особливості обліку конкретного підприємства, потребують значних додаткових зусиль при впровадженні їх для конкретної галузі. Враховуючи зазначені труднощі, на деяких підприємствах розроблені та продовжують вдосконалюватися власні програмні продукти, призначені для потреб бухгалтерського обліку і, зокрема, обліку матеріальних запасів. Доцільно впроваджувати модифікації типових автоматизованих бухгалтерських програм з урахуванням галузевих особливостей підприємств [7].

Програма “1С: Підприємство” має у своєму розпорядженні необхідний набір

спеціалізованих засобів (Довідників, Документів, Звітів) для обліку й аналізу результатів більшості операцій з виробничими запасами.

Вміле і раціональне використання цих засобів дозволяє:

– по-перше, істотно скоротити час і витрати праці на відображення в обліку поточних операцій із запасами;

– по-друге, оперативно одержувати інформацію про наявність і рух запасів як у цілому по підприємству, так і в розрізі місць збереження і використання (складів, цехів, матеріально-відповідальних осіб) з можливістю деталізації по найменуваннях ТМЦ.

Така можливість реалізується завдяки тому, що в програмі на всіх рахунках класу 2 "Запаси" (за виключенням рахунку 23 "Виробництво" на якому аналітика ведеться в розрізі видів діяльності), а також на всіх субрахунках позабалансового рахунку 02 "Активи на відповідальному збереженні", реєстрація господарських операцій ведеться в кількісно-сумовому вираженні не в цілому по рахунку, а окремо по кожній номенклатурній одиниці запасів із прив'язкою до конкретного місця зберігання (використання) і партії надходження (зарахування) на баланс.

У той же час програма має у своєму розпорядженні універсальний засіб для "ручного" введення будь-якої сукупності проводок – документом "Операція", який необхідно використовувати для тих операцій із запасами, по яких не передбачене автоматичне формування проводок.

Оперативний аналіз залишків запасів і їхні обороти за будь-який період, що цікавить користувача (мінімальний період – один день) може бути здійснений за допомогою сукупності стандартних бухгалтерських звітів, що викликаються в меню "Звіти". При цьому програма підтримує стандартні методи угруповання результатів господарських операцій. Сальдо й обороти по рахунках (субрахунках) автоматично розраховуються і зберігаються як сума сальдо й оборотів по всіх складах; а сальдо й обороти по кожному складу розраховуються як сальдо й обороти по всіх запасах на цьому складі. У свою чергу, сальдо й обороти по окремій номенклатурній одиниці запасів визначаються виходячи із сумарного сальдо й оборотів по всіх партіях цієї одиниці запасу. Таким чином, сукупність проводок, накопичених у програмі за весь період обліку, і є, власне кажучи, основою для формування різного роду звітів, включаючи фінансову і податкову звітність [3, с. 213].

Проте, існують певні недоліки застосування комп'ютерної програми з обліку виробничих запасів на деяких спеціалізованих підприємствах (хлібопекарській та молокопереробній промисловості),оскільки підрозділи, які співпрацюють із складом, потребують більш оперативної інформації про надходження сировини і матеріалів, тому необхідно автоматизувати облік приймання та передачі зіпсованої продукції з відділу збуту на склад сировини, передачу борошна зі складу безтарного зберігання борошна та автоматизувати комплексне розсилання звітності про надходження сировини і матеріалів іншим підрозділам [4, с. 10–12].

Недостатньо комп'ютерна техніка використовується при проведенні інвентаризації та оформленні її результатів, тому доцільним є впровадження в практику проведення інвентаризації та визначення її результатів використання типових програм бухгалтерського обліку (наприклад, "1С:Бухгалтерія") та електронних таблиць „Excel", які використовуються на промислових підприємствах [8].

Таким чином, особливості виробництва в сучасних умовах вимагають детального аналітичного та кількісного обліку виробничих запасів. Ці особливості полягають в тому, що матеріальні запаси обліковуються не тільки за кількістю та сумою, а й за окремими складами, змінами, за матеріально відповідальними особами та іншими об'єктами [8].

Висновки та перспективи подальших досліджень. На нашу думку застосування бухгалтерських програм дає можливість отримувати оперативну і якісну інформацію з обліку господарських операцій виробничими запасами. Це позитивно вливає на роботу всього підприємства, яке працює в ринкових умовах, що значно підвищує рівень управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. Поліпшується організація і знижується

трудомісткість ведення обліку, підвищується продуктивність праці облікового персоналу, знижуються витрати на ведення обліку.

Важливим напрямом удосконалення організації оперативного й складського обліку запасів є раціоналізація форм первинних та зведених документів, документообігу й всієї системи оформлення, реєстрації й обробки документів. Розмаїтість форм облікових документів істотно ускладнює роботу з обліку матеріальних запасів на складах виробничих підрозділів. Основним напрямком удосконалення обліку виробничих запасів є покращення первинного і зведеного обліку, насамперед, за рахунок створенням уніфікованих форм.

Для підвищення ефективності оперативно-бухгалтерського методу обліку матеріальних запасів доцільно здійснити деталізацію їх груп на кілька підгруп з тим розрахунком, щоб в підгрупі не була велика кількість найменувань матеріалів, що дозволить обмежити обсяг записів для обліку їх руху та перевірки.

Запропоновані зміни в системі організації ведення обліку операцій, пов'язаних з надходженням і використанням виробничих запасів, забезпечать постійний контроль за їх збереженням та покращать роботу облікового апарату. В майбутньому з розвитком і масовим впровадженням автоматизованих інформаційних технологій можлива повна автоматизація роботи й інших сфер людської діяльності, що потребує подальших досліджень у галузі застосування таких технологій для потреб облікової практики.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : [підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит” вищих навчальних закладів] / Бутинець Ф.Ф. – [5-е вид., перероб. і доп.]. – Житомир : ПП “Рута“, 2009. – 726 с.

2. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік і фінансова звітність в Україні : [підручник] / С. Голов. – Дніпропетровськ : ТОВ «Баланс-Клуб», 2008. – 191 с.

3. Горщар В. 1С: Запаси на складах та у виробництві. Запаси на складу та у виробництві / В. Горщар // Бухгалтерія. Збірка систематизованого законодавства. – 2007. – Випуск 8. – С. 212–226.

4. Мурашко О.В. Облік використання матеріальних запасів на виробництві в умовах впровадження ЕОМ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Menedzhment/2008_10/murash.htm

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 “Запаси” : затв. наказом МФУ від 20.10.1999 № 246, зі змінами і доп.

6. Рапинець В.І. Облік виробничих запасів з використанням інформаційних технологій / В.І. Рапинець // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції [«Створення інтелектуальної системи обліку для економіки України»], (Тернопіль, 21–22 листопада 2007 р.) – Тернопіль, 2007. – С. 502–504.

7. Сльозко Т.М. Організація обліку : [навч. пос.] / Сльозко Т.М. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.

8. Сопко В.В. Бухгалтерський облік : [навч. посібник] / В.В. Сопко. – [3-є вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2009. – 578 с.